

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

№4

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026
APREL

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 - Texnika fanlari
08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic Resource Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

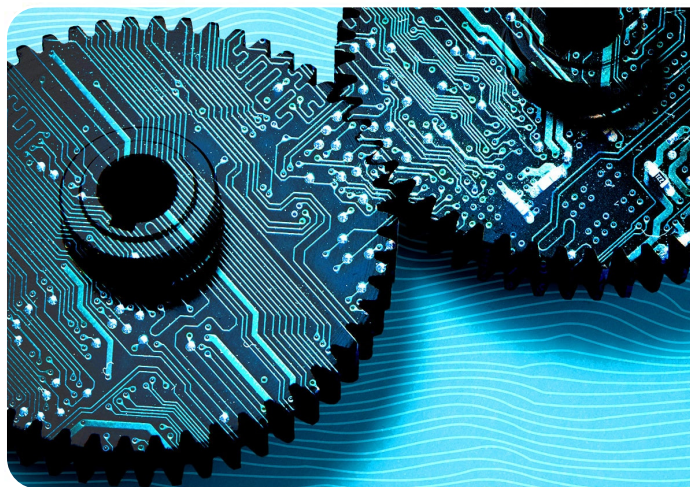
ROAD

INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellashtirish
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

STRATEGIC INTEGRATION OF BUSINESS PLANNING AND FORECASTING IN INDUSTRIAL ENTERPRISES.....	11
Sharipov K.A., Ismatullayev T.R.	
ВКЛАД БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ В СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ МАХАЛЛЕЙ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН: МЕХАНИЗМЫ, ДИНАМИКА И СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ	21
Бабаназарова Гульзар Зиуатдиновна	
BUDJET TASHKILOTLARIDA XARAJATLARNI REJALASHTIRISH VA MOLIYAVIY NAZORATNI TASHKIL ETISH.....	27
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich	
FERMER XO'JALIKLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA SUBSIDIYA AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH.....	32
Xakimov Zafar Ibragimovich	
IQTISODIY O'SISHGA ERISHISHDA DAVLAT INNOVATSION VA INVESTITSION SIYOSATINING O'RNI	38
Xaydarova Yorqinoy Asqar qizi	
QURILISH SANOATIDA KORXONALARNI MOLIYALASHTIRISHNING NAZARIY KONSEPSIYALARI VA ZAMONAVIY YONDASHUVLARI.....	44
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
ОСОБЕННОСТИ ВЫБОРА СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ МЕТАЛЛУРГИЧЕСКОГО КОМПЛЕКСА	50
Абдуллаева Матлуба Нематовна, Акбарова Муфаррах Мухитдиновна	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ КОМПЛАЕНС-КОНТРОЛЯ В КОМПАНИЯХ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ В УЗБЕКИСТАНЕ	56
Халтурдиев Айтмурат Маратович	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING ICHKI BELGILARI	64
Saatova Lolaxon Ergashevna	
INNOVATSION YONDASHUVLAR ASOSIDA OZIQ-OVQAT KORXONALARIDA RAQOVBATBARDOSHLIKNI OSHIRISH MECHANIZMLARI	71
Pulatov Abdullo	
MAJBURIY IJRO ETISH CHORALARINI TAKOMILLASHTIRISH: MILLIY VA XORIJIY TAJRIBA.....	76
Axmedov Zafarjon Zokirjon	
МОДЕЛЬ ИНТЕГРИРОВАННОЙ СИСТЕМЫ ESG-ТРАНСФОРМАЦИИ И ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ЕЁ РЕАЛИЗАЦИИ НА ПРЕДПРИЯТИИ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ	80
Ташпулатов Дильмурад Рустамович	
KORPORATIV KORXONALARDA KAPITALNI BUDJETLASHTIRISH JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	85
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
INNOVATSION MENEJMENTDA KOMMUNIKATSIYA VA TASHKILY MOSLASHUVCHANLIKNING ROLI: O'ZBEKISTON SHAROITI MISOLIDA	92
Atamatov Abdusalil Salomovich	
QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING AHAMIYATI VA UNING SALOHİYATINI BELGILOVCHI OMILLAR	97
Qodirov Baxodir Tursunovich, To'rayev Qaxramon Zokirjonovich	

NAMANGAN VILOYATIDA AYOLLAR TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA TADBIRKORLIK MUHITINI BAHOLASH	103
Raximova Moxigul Isroiljonovna	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISH BILAN BOG'LIQ MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI	107
Davitova Shaxzoda Doniyor qizi	
ANALYSIS OF THE FORMATION OF MARKET DEMAND AND THE ESTABLISHMENT OF EQUILIBRIUM IN A MARKET ECONOMY	112
Kamilova Nargiza	
BO'LAJAK FIZIKA O'QITUVCHILARINI NANOTEXNOLOGIYA SOHASIDAGI BILIMLARNI TAQDIM ETISHGA VA O'QITISHGA TAYYORLASH METODIKASI	115
Sottarov Abdulvali Umirqulovich	
INTEGRATING AI INTO STRATEGIC MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS	120
Uktamova Durdona Bakhtiyor qizi, Sultonali Umaraliyevich Mekhmonov	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA IJTIMOYIY HISOBOTLAR VA ULARNING AHAMIYATI	130
Sayfullayev Mexroj Sayfullayevich	
SANOAT KLASTERINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING USLUBIY JIHATLARI.....	135
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI LIKVIDLIGINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI	140
Yangiboev Rustam Berdiyrovich	
MINTAQA IQTISODIY O'SISH DRAYVERLARINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY XAVFLARNI BOSHQARISH MEKANIZMLARI.....	145
Turopova Nigora Xolmurod qizi	
ЭКОЛОГИЯ ТУРИСТА КАК МЕТОД СОЗДАНИЯ КОМФОРТНОЙ И УСТОЙЧИВОЙ СРЕДЫ ДЛЯ ПУТЕШЕСТВЕННИКОВ.....	149
Наурызбаев Алиакбар Рустамович	
BINO VA INSHOOTLARNI BARPO ETISHDA PREFABRIKATSIYALASHGAN HAMDA MODULLI QURILISH TIZIMLARINI AQLLI BOSHQARUV ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	152
Solijonov Javoxirmirzo Obidjon o'g'li	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA AKSIYADORLIK TIJORAT BANKLARIDA KORPORATIV BOSHQARUVNI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	163
Saidaxmedova Aida Mirzayevna	
O'ZBEKISTONDA KO'CHAT YETISHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	169
Abdufarmonov Farrux Faxriddinovich	
O'ZBEKISTONDA EKSPORTGA YO'NALTIRILGAN QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI SIFATI VA XALQARO STANDARTLARGA MUVOFIQLIGI TAHLILI	174
Safarova Muxabbat Radjabovna	
TIJORAT BANKLARI DEPOZIT SIYOSATI VA DEPOZIT BAZASI DINAMIKASINING BANK LIKVIDLIGIGA TA'SIRI	178
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ISLOMIY MOLIYANING BANK TIZIMIGA INTEGRATSIYASI: MUAMMOLAR, IMKONIYATLAR VA TRANSFORMATSIYA YO'NALISHLARI	186
Adilov Zuxriddin Marip o'g'li	
SAMARQAND VILOYATI SANOATINING HUDUDIY TARKIBINI TAKOMILLASHTIRISHNING AYRIM MASALALARI.....	190
Uralov Eliboy Omonovich	

DIVERSIFIKATSIYALASHUV ASOSIDA QURILISH TARMOG' I RIVOJLANISHINI KO'P OMILLI BOG'LANISHLAR ASOSIDA MODELLASHTIRISH.....	194
<i>Yembergenova Aynur Aydosbaevna</i>	
ЩЕБЕНОЧНО-МАСТИЧНЫЙ АСФАЛЬТОБЕТОН В КИТАЕ: СОСТАВ, СВОЙСТВА, ИННОВАЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ.....	201
<i>Карабаев Абдужаббор Мелиевич, Занг Хайфей</i>	
TADBIRKORLIK FAOLIYATIDA SUBYEKTIV RISKNI SHAKLLANTIRUVCHI KOGNITIV OMILLAR VA ULARNI BOSHQARISH MEKANIZMLARI	205
<i>Abduxamid Abdumalikovich Bektemirov</i>	
HOMILADOR AYOLLAR UCHUN MAXSUS KIIYIMLARNI LOYIHALASHDA ISTE'MOLCHILAR TALABLARINI O'RGANISH	211
<i>D.Sattarova, U.Vakhidova, D.Madiyarovna</i>	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLI DAROMADLARIGA TA'SIR ETUVCHI STATISTIK INDIKATORLAR TIZIMINING METODOLOGIK ASOSLARI VA ULARNING TAHLILIIY IMKONIYATLARI	217
<i>Atayev Jaxongir Erkinovich</i>	
KICHIK BIZNES INVESTITSION KREDITLARINI TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN MOLIYALASHTIRISH.....	221
<i>M.O.Yuldoshova</i>	
HUDUDNING "YASHIL IQTISODIYOT" ASOSIDA RIVOJLANISHINI TADQIQ ETISH: KO'RSATKICHLAR TIZIMI VA BAHOLASH USULLARI	226
<i>Shomirzayev Abdug'affor Abdujabbor o'g'li</i>	
O'ZBEKISTONDA SUV XO'JALIGI TIZIMIDAGI QAYTA TIKLANUVCHI HAVZALAR	231
<i>To'rayev Rasul Nortojiyevich, Seytov Aybek Jumabayevich, Uteuliyev Niyatbay Uteuliyevich, Haydarova Roziya Davronovna</i>	
KORXONALAR IQTISODIY BARQARORLIGINING NAZARIY MODELLARI VA SINERGETIK YONDASHUV ASOSIDA BAHOLASH MEKANIZMLARI	236
<i>Iminova Nargizaxon Akramovna</i>	
TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA SIYOSATI VA QIMMATLI QOG'OZLAR PORTFELINI BOSHQARISH STRATEGIYALARI	241
<i>Abduvaliyev Sanjar Abdurahmonovich</i>	
PAHTA VA MEVA-SABZAVOT YETISHTIRUVCHI FERMERLARDA TAVAKKALCHILIK XULQ-ATVORINING QIYOSIIY TAHLILI: ISTIQBOL NAZARIYASI ASOSIDA.....	249
<i>Tadjiyev Abdusame Abduhamidovich</i>	
ФОРМИРОВАНИЕ МАРКЕТИНГОВОЙ СТРАТЕГИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ.....	253
<i>Алиев Абдулазиз Исмаилович, Кахрамонова Азиза Шухрат кизи</i>	
QQS TIZIMI SAMARADORLIGINI XALQARO INDIKATORLAR ASOSIDA BAHOLASH	259
<i>Eshkarayev Bobir Chariyevich</i>	
QISHLOQ XO'JALIGIDA OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING INNOVATSION USULLARI	265
<i>Tadjimirzayev Anvar Abduvoxiidovich, Batirova Raxima Abdujabborovna</i>	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKINI BOSHQARISH MEKANIZMINING AMALIIY TAHLILLARI.....	273
<i>Hamroyev Sherzod Axtamovich</i>	
ПРОГНОЗИРОВАНИЕ ПОТРЕБИТЕЛЬСКОГО СПРОСА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ МЕТОДОВ МАШИНОГО ОБУЧЕНИЯ В РОЗНИЧНОЙ ТОРГОВЛЕ УЗБЕКИСТАНА.....	280
<i>Тен Марина Владимировна</i>	
O'ZBEKISTON SANOATIDA MAHALLIYLASHTIRISH DASTURLARINING IMPORT O'RNINI BOSISHDAGI SAMARADORLIGI TAHLILI	287
<i>Sobitova Ra'no Solidjonovna</i>	

NEFT-GAZ LOYIHALARIDA DAVLAT VA INVESTOR MANFAATLARINI MUVOFIQLASHTIRISHNING FISKAL-BOJXONA MEXANIZMLARI.....	290
Mansurov Obid Zaynidinovich	
QURILISH KORXONALARI FAOLIYAT SAMARADORLIGINI BAHOLASH INSTRUMENTLARI	296
Yahyoyev To'liqin Ismatulla o'g'li	
QASHQADARYO VILOYATIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA TRANSPORT INFRATUZILMASINING TA'SIRI.....	300
Jahongir Ruziboyevich Qosimov, Narzullayeva Charos	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELINING SEKTORLAR KESIMIDAGI RISKLARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	306
Norova Nozima Nabiyeвна	
AVTOMOBIL SANOATI KORXONALARIDA BREND STRATEGIYASINI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY MODELLARI.....	312
Boboyev L Kadruxja Djuraxodjayeвich	
HUDDUD EKSPORT SALOHİYATINI STATISTIK TADQIQ ETISHDA RCA INDEKSIDAN FOYDALANISH.....	318
Xurramov Ramazon Allayor o'g'li	
СОВРЕМЕННЫЕ КОНЦЕПЦИИ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ УПРАВЛЕНИЯ СТРАТЕГИЕЙ БРЕНДОВ В АВТОМОБИЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ	325
Бобоев Л Кадрухжа Джураходжаевич	
HUDDUDLARDA UY-JOY QURILISHI JARAYONINI TASHKIL ETISHNING QONUNIYATLARI VA TAMOIYILLARI.....	331
Usmanov Mirumar Abdulla o'g'li	
OYNALI FASAD TIZIMLARINI MONTAJ QILISHNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARI	339
Inamov Boxodir Nizamovich, Ozodxo'jayev G'aybulla Sherzodxo'ja o'g'li	
KLASSIK SHIFRLASH ALGORITMLARINING XUSUSIYATLARINI NEYRON TARMOQ ORQALI O'RGANISH.....	344
Davlatov Mirzo-Ulug'bek Bobir o'g'li, Allanov Orif Menglimuratovich, Turdibekov Baxtiyor Baxodir o'gli	
АЛГОРИТМ АДАПТАЦИИ ПАРАМЕТРОВ СИСТЕМ ИДЕНТИФИКАЦИИ ДИНАМИЧЕСКИХ ОБЪЕКТОВ.....	350
Сидиков Исамиддин Хакимович, Алимова Гулчехра Рахимжоновна, Ибрагимов Беғовот Шералиевич	
ELEKTRON HUKUMATNING BARQAROR RIVOJLANISHI: QOZOG'ISTON VA O'ZBEKISTON TAJRIBASINING QIYOSIY TAHLILI.....	355
Umarova Durdona Abdumannabovna	
UY-JOY FONDI BOSHQARUVINING TASHKILY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	360
Aminova Naima Umar qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT RIVOJI VA UNI TARTIBGA SOLISHDA MUVOZANATLI REGULYATIV SIYOSAT YURITISH.....	365
Davlatov Ulug'bek Baxodirovich	
HUDDUDIY SANOAT ISHLAB CHIQRISHNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISH TENDENSIYALARI	370
Avliyaqulov Xudoyberdi	
O'ZBEKISTONDA AHOLINI UY-JOY BILAN TA'MINLASH DASTURLARIDA MAVJUD MUAMMOLAR.....	374
Xannarov Komiljon Karimovich	
DAVLAT FUQAROLIK XIZMATINING JOZIBADORLIGINI OSHIRISH VA DAVLAT FUQAROLIK XIZMATCHILARINI MOTIVATSİYALASHGA OID TEXNOLOGIYALAR.....	380
Bekmurodov Navruz Ergashevich	

FORECASTING AND PROMISING DIRECTIONS OF INNOVATIVE INDUSTRIAL AND INVESTMENT DEVELOPMENT IN THE KASHKADARYA REGION.....	393
Sattorov Shohruh	
ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПЫТАТЕЛЬНЫХ ЛАБОРАТОРИЙ НА ОСНОВЕ РАСШИРЕННОЙ РИСК-ОРИЕНТИРОВАННОЙ МОДЕЛИ С ВЕСОВЫМИ КОЭФФИЦИЕНТАМИ.....	400
Загидуллина Карина Рафаиловна	
РОЛЬ ФИНАНСОВОЙ ГРАМОТНОСТИ В РАЗВИТИИ ЖЕНСКОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА.....	405
Viktoriya Kan	
HUDUDLARDA SANOAT MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRISH JARAYONLARINI STATISTIK BAHOLASH.....	410
Nizomov Maxmud Minovarovich	
ЭФФЕКТИВНОСТЬ И ПРАКТИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ МЕТОДОЛОГИИ SWOT-АНАЛИЗА ПРИ ФОРМИРОВАНИИ КОРПОРАТИВНОЙ СТРАТЕГИИ.....	414
Махмудов Суннатжон Абдужаббор ўғли	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARI BOSHQARUVI STRATEGIYALARINI SAMARALI TASHKIL ETISH.....	419
Ubaydullayev Muhammadjon Abdusamad o'g'li	
TRANSFORMATSION YETAKCHILIK VA XODIMLARNING INNOVATSION XULQ-ATVORI: KORPORATIV TASHKILOTLARDA EMPIRIK TADQIQOT.....	423
Alimov Bobirjon	
EKSPORTBOP QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI QIYMAT ZANJIRIDA LOGISTIKA XARAJATLARINI OPTIMALLASHTIRISHNING IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	432
Toxirov Shodibek Jo'ra o'g'li, G.M.Abdulxayeva	
ELEKTRON SAVDODA YASHIRIN IQTISODIY FAOLIYATNI QISQARTIRISHDA MOLIVAVIY NAZORAT MEKANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH.....	437
Iskandarova Munisa Hasan qizi	
MAMLAKAT INNOVATSION FAOLIGIGA TA'SIR ETUVCHI ASOSIY OMILLARNING NAZARIY VA USLUBIY TAHLILI.....	441
Azimov Bobir Fattohevich	
O'ZBEKISTON MAHALLIY BYUDJETLARINING O'ZIGA XOSLIGI VA UNING DAROMAD MANBALARINI KUCHAYTIRISH MEKANIZMINING ROLINI OSHIRISH MASALALARI.....	445
Safarmurodova Marjona To'raqulovna	
DAVLAT OLIY TA'LIM MUASSALARIDA MOLIVAVIY MUSTAQILLIK SHAROITIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI TA'MINLASH VOSITALARI.....	450
Adizov Bobir Baxtiyorovich	
SIRKULAR IQTISODIYOT SOHASIDA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR VA ULARNI O'ZBEKISTON SHAROITIDA QO'LLASH IMKONIYATLARI.....	457
Narzullayev Elmurod Shuxrat o'g'li	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA ETNOTURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI VA UNING IJTIMOY-IQTISODIY AHAMIYATI.....	462
Kunnazarova Orazxan	
YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA INVESTITSION FAOLLIK MEKANIZMI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY JIHATLARI.....	468
Asadova Shaxzoda Zabikhillo qizi	
MINTAQA IMIJI VA INVESTITSIYA OQIMLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK (XORAZM VILOYATI MISOLIDA).....	472
Ibodullayev Dilshod Ibragimovich	
INSON KAPITALI BARQAROR RIVOJLANISH MANBAI SIFATIDA.....	480
Alimova Oydin Baxtiyorovna	

STUDYING THE FACTORS INFLUENCING INNOVATIVE APPROACHES TO REGIONAL EXPORT EFFICIENCY	486
Qurbanov Feruz Baxramovich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIGA XORIJIY INVESTITSİYALAR JALB ETISH MEKANIZMLARI	491
Xakimov Akbar Anvarovich	
XORIJIY DAVLATLARDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB QUVVATLASHNING ILG'OR TAJRIBALARI VA ULARNI MAMLAKATIMIZDA QO'LLASH XUSUSIYATLARI	496
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Atabayeva Mexribon Atabayevna	
ENHANCING LIQUIDITY MANAGEMENT EFFICIENCY IN JOINT-STOCK COMPANIES USING THE GEOMETRIC BROWNIAN MOTION (GBM) MODEL.....	503
Kurbonov Xayrilla	
ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ НАЛОГОВОЙ СИСТЕМЫ УЗБЕКИСТАНА.....	508
Тажибаева Кызларгул Ажиниязовна	
YOSHLAR BANDLIGI VA JINOYATCHILIK O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIKNI TAHLIL QILISH (O'ZBEKISTON MISOLIDA).....	514
Xusniddinova Gulnoza Ulug'bek qizi	
ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА РАЗВИТИЯ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ	520
Зарекеев Ажинияз Абатович	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ МЕХАНИЗМОВ РАЗВИТИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	527
Некова Фатима Борисовна	
DAVLAT INVESTITSIYA SIYOSATINI MODERNIZATSIYA QILISH VA LOYIHALAR SAMARADORLIGINI BAHOLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	533
Kenjaev Ikrom Ergashboevich	
BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHDA YASHIL INVESTITSİYALARNING XALQARO AHAMIYATI.....	536
Siddikov Anvarbek Mamasoliyevich	
“SANOAT 5.0 VA BIZNES JARAYONLARINI BOSHQARISHDA SUN'IY INTELLEKTNI QO'LLASH IMKONIYATLARI”	540
Lutpidinov Shuxrat Zakirdjanovich	
REINVENTING MANAGEMENT SYSTEMS TO DRIVE EFFICIENCY IN INDUSTRIAL ENTERPRISES.....	545
Kodirov Bekzod Khomidjonovich	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN MOLIYAVIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISH SHAKLLARI.....	549
Primova Dilafuz To'liqinovna	
TO'QIMACHILIK SANOATINING MILLIY IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI, O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	556
Shoyimov Adiz Sadredinovich	
ISHLAB CHIQARISH KLASTERLARINING HUDUDIY INNOVATSION RIVOJLANISHGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	564
Turaeva Nargiza Rustamovna	
SAMARQAND VILOYATIDAGI HUDUDIY OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA RESURS SALOHİYATINI INTEGRATSİYALASHGAN BAHOLASH METODLARI TAHLILI.....	570
Meliboyev Ibrohim	
VIDEO-ANALITIKA ASOSIDA YONG'IN XAVFSIZLIK TIZIMLARINI AVTOMATLASHTIRISHNING TAKOMILLASHTIRILGAN YONDASHUVLARI	575
Shermuhammad Mo'minov, Tojimirzayeva Xayrixon Abdushukur qizi	

DEVELOPMENT OF «GREEN» AGRICULTURAL SERVICES IN THE CONTEXT OF THE DIGITAL ECONOMY DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN	580
Mirzaev Kulmamat Djanzakovich	
NAMANGAN VILOYATIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHALARINING HUDUDIIY IXTISOSLASHUV DARAJASI	586
Tohirov Jahongir Muzaffar o'g'li	
ELEKTR TA'MINOTIDAGI UZILISHLAR TUFAYLI YUZAGA KELADIGAN BEVOSITA VA BILVOSITA IQTISODIIY YO'QOTISHLARNI HISOBLASH METODOLOGIYASI.....	593
Oltiboyeva Feruza Ulug'bek qizi	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI VA UNING IQTISODIIY SAMARADORLIGI.....	598
Matrasulov Baxodir Erbutayevich	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ НАЛОГОВОГО АДМИНИСТРИРОВАНИЯ 3.0: ПЕРЕХОД К ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫМ НАЛОГОВЫМ СИСТЕМАМ В УЗБЕКИСТАНЕ И СТРАНАХ СНГ	604
Дамир Рустамович Абдулов	
KICHIK BIZNES RIVOJLANISHIGA HUDUDIIY SALOHIIYAT TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASI VA MAHALLIIY BOSHQARUV MEXANIZMLARINING INTEGRATSIYALASHGAN TAHLILI.....	609
Ubaydullayev Akmal Tulkinboyevich	
AVTONOM ROBOTLASHGAN TIZIMLARNI RIVOJLANTIRISH UCHUN HARAkatNI QAYD ETISH MA'LUMOTLARIGA ASOSLANGAN RAQAMLI EGIZAK PLATFORMASI	614
Fazluddin Xusnuddinov Zuxruddin o'g'li, Jamshid Inoyatxodjayev Shuxratullayevich, Jasurxo'ja Xolxo'jayev Muxtor o'g'li	
HUDUDIIY IQTISODIIY RIVOJLANISHDA KICHIK BIZNESNING O'RNI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA.....	620
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich	
IPO O'TKAZISH BOSQICHLARI: XALQARO ILMIY ADABIYOTLAR ASOSIDAGI TAHLIL VA O'ZBEKISTON UCHUN XULOSALAR	626
Sabirova Nozima Normat qizi	
YASHIL OBLIGATSIYALAR BOZORINI RIVOJLANTIRISHNING XALQARO TAJRIBASI VA O'ZBEKISTONDA AMALIYOTGA JORIY ETISH ISTIQBOLLARI	630
Meliqo'ziyeva Dilrabo Muxitdin qizi	
A CROSS-SECTIONAL ANALYSIS OF GLOBALIZATION, EDUCATION, AND TECHNOLOGY'S IMPACT ON IQ LEVELS ACROSS 63 COUNTRIES WORLDWIDE	635
Bahodirova Durdonaxon Tolib kizi, Abdullaxonova Dinora Xursandbek qizi	
DAVLAT BOSHQARUVIDA INVESTITSIYALARNI BOSHQARISHNING TASHKILIIY-IQTISODIIY MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR VA ULARDAN FOYDALANISH YO'LLARI.....	641
Zavkiddinov Bobur Botirovich	
ANALYTICAL MODELING AND MATLAB-BASED SIMULATION OF A LINEAR ELECTROMAGNETIC ENERGY HARVESTER WITH A TOROIDAL MAGNETIC CORE	645
Abdullayev Mahmudjon Muhammedovich, Sobirov Shohjaxon G'anijon o'g'li	
JAHON NEFT-GAZ KOMPANIYALARINING MOLIIYAVIIY STRATEGIYALARI	655
Ergashev Muhibbek Aslam o'g'li	
MINTAQAVIIY TURIZM SOHASIDA MALAKALI KADRLAR TAYYORLASH KLASTERLARINI JORIY QILISH MEXANIZMLARI	662
Raxmatov Adxam Itolmasovich	

MINTAQAVIY TURIZM SOHASIDA MALAKALI KADRLAR TAYYORLASH KLASTERLARINI JORIY QILISH MEXANIZMLARI

Raxmatov Adxam Itolmasovich

Buxoro davlat texnika universiteti (BuxDTU),

mustaqil tadqiqotchisi

E-mail: adxam.rahmatov@bkru

ORCID: 0009-0000-5774-8894

Annotatsiya. O'zbekistonda amalga oshirilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy siyosatga muvofiq, mamlakatda innovatsion iqtisodiyotni shakllantirishda muhim omillar hisoblangan ta'lim, fan va texnologiyalar rivojini moliyalashtirish hamda ularni qo'llab-quvvatlash alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu jarayonlarning samaradorligini ta'minlashda malakali kadrlar tayyorlash ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, iqtisodiyot fanida klaster nazariyasining mohiyati va mazmunini chuqur o'rganish, uni iqtisodiyot tarmoqlarida, xususan, mintaqaviy turizm sohasida qo'llash muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Mazkur maqolada mintaqaviy turizm sohasida malakali kadrlar tayyorlash klasterlarini joriy etish mexanizmlari hamda ularning samaradorligini oshirish yo'nalishlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: turizm, mintaqaviy turizm, innovatsiya, malakali kadr, savdo, klaster, rekreatsiya, milliy rivojlanish, hudud, davlat, erkin turistik zona, geografiya, qishloq xo'jaligi, tog'-kon sanoati, turistik-dam olish, mintaqaviy turizm klasteri.

Abstract. In accordance with the ongoing socio-economic policy in Uzbekistan, special importance is attached to financing and supporting education, science, and technological development as key factors in the formation of an innovative economy. One of the main conditions for ensuring the effectiveness of these processes is the development of a highly qualified workforce. In this regard, studying the essence and content of cluster theory and its application in various sectors of the economy, particularly in regional tourism, is of significant scientific and practical importance. This article examines the mechanisms for implementing clusters for training qualified personnel in regional tourism and identifies directions for improving their efficiency.

Keywords: tourism, regional tourism, innovation, skilled workforce, trade, cluster, recreation, national development, region, state, free tourist zone, geography, agriculture, mining industry, tourism and recreation, regional tourism cluster.

Аннотация. В соответствии с проводимой в Узбекистане социально-экономической политикой особое значение приобретает финансирование и поддержка сфер образования, науки и технологического развития, являющихся ключевыми факторами формирования инновационной экономики. Важнейшим условием повышения эффективности данных процессов выступает подготовка квалифицированных кадров. В этой связи особую актуальность приобретает изучение сущности и содержания кластерной теории и её применение в различных отраслях экономики, в частности в сфере регионального туризма. В статье рассматриваются механизмы внедрения кластеров подготовки квалифицированных кадров в региональном туризме, а также направления повышения их эффективности.

Ключевые слова: туризм, региональный туризм, инновации, квалифицированные кадры, торговля, кластер, рекреация, национальное развитие, территория, государство, свободная туристическая зона, география, сельское хозяйство, горнодобывающая промышленность, туристско-рекреационная деятельность, региональный туристический кластер.

KIRISH

Hozirgi kunda respublikamiz turizmi oldida turgan muhim masalalardan biri — mintaqaviy darajada malakali kadrlar tayyorlash hamda ushbu yo'nalishlarni samarali rivojlantirishda ustuvor e'tibor qaratilishi lozim bo'lgan omillarni chuqur o'rganish hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan olib borilgan ilmiy izlanishlar shuni ko'rsatadiki,

so'nggi yillarda raqamli iqtisodiyot, innovatsiya va innovatsion texnologiyalar tushunchalarining hayotimizga keng joriy etilishi, shuningdek, mintaqaviy iqtisodiyot hamda iqtisodiy geografiya sohaslarida ilmiy yangilanish jarayonlarining faollashuvi natijasida yangi yondashuvlar shakllanmoqda.

Xususan, bozor iqtisodiyoti sharoitida ishlab chiqarishni samarali tashkil etishning zamonaviy va istiqbolli shakllaridan biri sifatida klaster tushunchasi tobora keng qo'llanilmoqda hamda uning nazariy va amaliy ahamiyati ortib bormoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Malaka tushunchalari haqida ilmiy tasavvurga ega bo'lish muhim uslubiy ahamiyat kasb etadi va bu borada turli ilmiy fikr-mulohazalarni tahlil qilish maqsadga muvofiqdir. "Kadrlar" deganda, odatda, muayyan kasbiy tayyorgarlikka ega, o'z faoliyat sohasida maxsus bilim va ko'nikmalarni egallagan malakali xodimlar tushuniladi. "Xodimlar" tushunchasi esa kengroq mazmunga ega bo'lib, mehnatga jalb qilingan barcha yollanma ishchilar hamda mehnat shartnomasiga muvofiq faoliyat yurituvchi shaxslarni qamrab oladi [1]. Shu bois, "kadrlar" va "xodimlar" tushunchalari o'zaro yaqin bo'lsa-da, ularning qo'llanish doirasi va mazmuni jihatidan farqlanadi. Tashkilot yoki tarmoq darajasida, odatda, ushbu ikki atama keng qo'llaniladi, biroq "xodimlar" tushunchasi ma'lum bir tashkilot doirasida faoliyat yuritayotgan shaxslar majmuasini ifodalashda ko'proq ishlatiladi [2].

Klaster nazariyasiga oid ilmiy qarashlarga ko'ra, T.V. Sixan klasterlarning shakllanishiga xos bo'lgan asosiy xususiyatlarni quyidagicha izohlaydi: ular, odatda, fan va ta'lim muassasalari bilan uzviy bog'liq bo'lgan hududiy jihatdan yaqin tarmoqlar iqtisodiy faoliyatining shakllari va yo'nalishlarini, vertikal ishlab chiqarish-iqtisodiy zanjirlarni hamda ishlab chiqarish jarayonining o'zaro bog'liq bosqichlarini qamrab oladi [3]. Ushbu yondashuv iqtisodiy klasterning hududiy-geografik, innovatsion, integratsion va tarmoq xususiyatlarini keng qamrovda yoritadi. Biroq, mazkur yondashuvda klasterlashning amaliy natijalari, xususan, turizm sohasida qo'llanish imkoniyatlari yetarli darajada ochib berilmaganligi kuzatiladi. Shu jihatdan, klasterlash orqali qanday natijalarga erishish mumkinligi va uning asosiy maqsadlari nimalardan iborat ekanligini aniqlashtirish zarurati mavjud.

Ye.S. Kusenko o'z ilmiy yondashuvida klaster tarkibiga kiruvchi korxonalarda innovatsion faoliyatni rag'batlantirish yuqori darajada amalga oshirilishini ta'kidlaydi, bu esa klasterlashning muhim ustunliklaridan biri sifatida e'tirof etiladi [4]. N.A. Pelevina esa turistik klasterlarni vertikal emas, balki gorizontaal tuzilishga ega bo'lgan, turli sohalarga mansub tashkilotlarni birlashtiruvchi yirik tarmoqlararo ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish majmuasi sifatida tavsiflaydi. Uning fikriga ko'ra, turistik klaster — bu turizm resurslari va infratuzilmasidan samarali foydalanish orqali iste'molchilar ehtiyojlarini qondirishga xizmat qiluvchi o'zaro bog'liq iqtisodiy munosabatlar tizimidir [5]. Shu bilan birga, turistik klasterlarni boshqa tuzilmalardan ajratib turuvchi asosiy jihatlari sifatida ularning ekstraterritorial xususiyati, resurs bazasining kengligi hamda raqobatbardoshlikni oshirishga qaratilganligi ko'rsatib o'tiladi [6].

T.Ye. Kurmayevning yondashuviga ko'ra, mintaqada turistik-rekreatsion klasterlarni shakllantirishning asosiy maqsadi iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, rivojlanish darajasini oshirish va sinergik samaraga erishish orqali infratuzilmani takomillashtirishdan iborat. Bu jarayon, o'z navbatida, klaster ishtirokchilari faoliyati samaradorligini oshirish, innovatsion faoliyatni rag'batlantirish hamda yangi turizm yo'nalishlarini rivojlantirish imkonini beradi [7]. V.A. Vasilevning ta'kidlashicha, iqtisodiy klasterlar globallashtirish sharoitida raqobatbardosh ustunliklarga tezkor erishish imkonini beruvchi, manfaatdor tomonlarning sa'y-harakatlarini birlashtiruvchi samarali tashkiliy shakl hisoblanadi [8]. Shu nuqtai nazardan, klasterlash jarayonlari hududiy rivojlanish va iqtisodiy samaradorlikni oshirishda muhim vosita sifatida namoyan bo'ladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mavzu doirasidagi muammolarni chuqur tahlil qilish, ilmiy asoslangan xulosa va amaliy tavsiyalarni ishlab chiqish maqsadida induksiya va deduksiya, qiyosiy tahlil usullari, shuningdek, xorijiy mamlakatlar hamda O'zbekistonda olib borilgan ilmiy tadqiqotlarni o'rganish va tahlil qilish asosida olingan ma'lumotlardan keng foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Malakali kadrlar tayyorlovchi mintaqaviy turistik klaster o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lgan murakkab tizim sifatida tavsiflanadi. Bunday klasterni shakllantirishning muhim shartlaridan biri xo'jalik yurituvchi subyektlarning geografik jihatdan yaqin joylashganligidir. Mazkur hududlarda ishlab chiqaruvchi va qo'llab-quvvatlovchi tarmoqlar hamda turli tashkilot va firmalarning jamlanishi ishlab chiqarish ko'lami va diversifikatsiyani kengaytirish, shuningdek, axborot va resurslardan samarali foydalanish imkonini yaratadi. Natijada, ular o'rtasidagi iqtisodiy aloqalarning mustahkamlanishi mintaqaviy klasterlarning raqobatbardoshligini sezilarli

darajada oshiradi. Klasterlarning geografik qamrovi esa bir shahar yoki viloyatdan tortib, butun mamlakat yoki hatto qo'shni davlatlarni ham o'z ichiga olishi mumkin.

Malakali kadrlar tayyorlovchi mintaqaviy turistik klasterlarni tashkil etish bo'yicha xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, ularni davlat-xususiy hamkorlik tamoyillari asosida shakllantirish ularning barqaror va tezkor rivojlanishini ta'minlaydi. Davlat ushbu klasterlarning shakllanishi va rivojlanishida, ayniqsa dastlabki bosqichda, muhim rol o'ynaydi hamda turizm biznesi subyektlari bilan strategik hamkorlikni yo'lga qo'yadi. Amaliyotda davlat va xususiy sektor o'rtasidagi samarali hamkorlikning turli shakl, model va mexanizmlari mavjud bo'lib, ular klaster rivojiga xizmat qiladi. Xususan, davlat klaster ishtirokchilari uchun institutsional va infratuzilmaviy platformalar yaratadi, kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish dasturlarini amalga oshiradi, hududiy brendni shakllantirish orqali xorijiy turistlarni jalb etishga ko'maklashadi.

Mintaqalarni rivojlantirishda ustuvor tarmoqlarda klasterlarni shakllantirish nafaqat o'rta muddatli, balki uzoq muddatli strategik istiqbollarni hisobga olgan holda amalga oshirilishi maqsadga muvofiqdir. Bu jarayon globallashuv va xalqaro raqobat sharoitida iqtisodiyotning raqobatbardosh tuzilmasini shakllantirishga xizmat qiladi. Shu bois, hududiy rivojlanishning strategik maqsadlariga erishishda klaster yondashuvi muhim vosita sifatida namoyon bo'ladi.

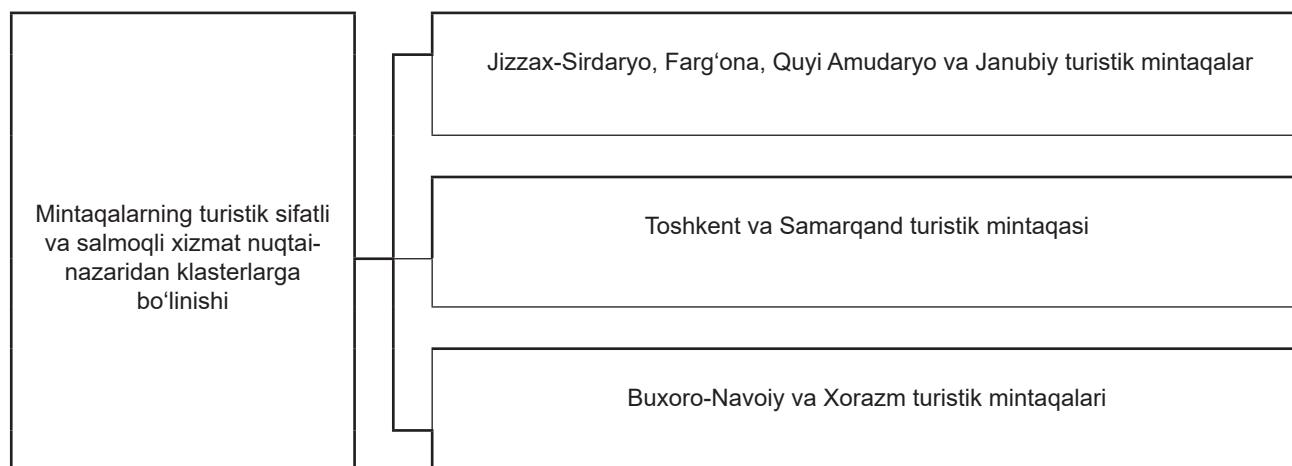
Qo'shimcha qiymat yaratish jarayonida o'zaro bog'liq klasterlarni shakllantirishda ishlab chiqaruvchi korxonalar, yordamchi va infratuzilmaviy tashkilotlar yuqori texnologik hamda raqobatbardosh mahsulot va xizmatlarni yaratish maqsadida yagona tizim doirasida integratsiyalashadi. Bunday yondashuv tarmoqlar o'rtasidagi samarali hamkorlikni ta'minlab, umumiy iqtisodiy natijadorlikni oshiradi. Klasterlarning samarali faoliyati turizm xizmatlarining sifati va raqobatbardoshligini ta'minlash, tarmoqlararo bog'liqlikni kuchaytirish hamda hamkorlik mexanizmlarini takomillashtirish orqali namoyon bo'ladi.

O'zbekiston Respublikasining ma'muriy-hududiy tuzilishi hamda mintaqalarni kompleks rivojlantirish imkoniyatlarini inobatga olgan holda, ixtisoslashtirilgan turistik klasterlarni tashkil etishda hududlarni quyidagi mintaqalarga ajratish maqsadga muvofiq deb hisoblanadi: Toshkent (Toshkent viloyati va Toshkent shahri), Farg'ona (Farg'ona, Andijon va Namangan viloyatlari), Jizzax-Sirdaryo (Jizzax va Sirdaryo viloyatlari), Samarqand (Samarqand viloyati va Samarqand shahri), Buxoro-Navoiy (Buxoro va Navoiy viloyatlari), Janubiy turistik mintaq (Qashqadaryo va Surxondaryo viloyatlari), Xorazm (Xorazm viloyati) hamda Quyi Amudaryo (Qoraqalpog'iston Respublikasi). Ushbu sakkizta mintaqani alohida ixtisoslashtirilgan klasterlar sifatida rivojlantirish hamda ularni turistik jozibadorlik darajasiga ko'ra guruhlash maqsadga muvofiqdir.

Birinchi guruhga o'rtacha turistik jozibadorlikka ega bo'lgan mintaqalarni kiritish taklif etiladi. Ushbu hududlarda turistik infratuzilma rivojlanib borayotgan bo'lib, turistik oqimni oshirish uchun mavjud salohiyatdan samarali foydalanish imkoniyatlari mavjud. Mazkur guruhga Jizzax-Sirdaryo, Farg'ona, Quyi Amudaryo va Janubiy turistik mintaqalarni kiritish maqsadga muvofiqdir.

Ikkinchi guruhga Toshkent va Samarqand mintaqalari kiritiladi. Ushbu hududlar nafaqat turistik, balki ish-bilarmonlik va xizmat ko'rsatish yo'nalishlari bo'yicha ham rivojlangan bo'lib, tarixiy-madaniy hamda rekreatsion resurslarga boyligi bilan ajralib turadi.

Uchinchi guruhga Buxoro-Navoiy va Xorazm mintaqalari kiritilishi taklif etiladi. Ushbu hududlarda madaniy-tarixiy turizm yuqori darajada rivojlangan bo'lib, mavjud infratuzilma turistik xizmatlarni samarali tashkil etish imkonini beradi (1-rasm).

1-rasm. Mintaqaviy turizm sohasida sifatli va salmoqli turizm xizmat nuqtai-nazaridan ixtisoslashtirilgan klasterlarga bo'linishi¹.

1 Tadqiqotchi ishlamasi.

Respublikamizning turistik mintaqalarida turizm rivojlanishini kompleks baholaydigan maxsus bo'limlar va malakali mutaxassislar faoliyatini takomillashtirish zarurati mavjud bo'lib, bu turistik salohiyatga ega hududlarning rivojlanish strategiyasini samarali loyihalashni taqozo etadi. Shu nuqtai nazardan, iqtisodiy o'sishning asosiy manbalari sifatida hududlarning ichki resurslarini aniqlash va ulardan oqilona foydalanishga yo'naltirilgan "o'z-o'zini rivojlantirish" tamoyilidan foydalanish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Qoidaga ko'ra, resurslar cheklangan sharoitda faoliyat yurituvchi bir nechta hududlarning salohiyatini birlashtirish ulardan foydalanish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi hamda yuqori iqtisodiy natijalarga erishish imkonini yaratadi. Shu sababli, ko'p bosqichli va hududlararo o'zaro aloqalarning ahamiyatini hududiy rivojlanishni boshqarishning muhim tamoyillaridan biri sifatida e'tirof etish dolzarbdir.

Mazkur yondashuvdan kelib chiqib, respublikamizning turistik salohiyatini yanada rivojlantirish, undan foydalanish samaradorligini oshirish, hududlarga xorijiy va mahalliy turistlarni keng jalb etish uchun qulay shart-sharoitlar yaratish, zamonaviy infratuzilmani jadal rivojlantirish hamda turistik, mehmonxona va transport xizmatlari hajmi va sifatini oshirish maqsadida Prezidentimiz tomonidan Toshkent viloyatining Chimyon-Chorvoq kurort-rekreatsion zonasi doirasida "Chorvoq" erkin turistik zonasini tashkil etish to'g'risidagi farmon qabul qilindi [9]. Ushbu tashabbus turistik-rekreatsion zonalarni tashkil etish va ilg'or innovatsion texnologiyalarni joriy etish orqali mintaqa turizm industriyasini faol rivojlantirish, natijada esa hududiy hamda milliy iqtisodiy o'sishni ta'minlashga xizmat qiladi.

Mintaqalar kesimida olib borilgan tahlillar, jumladan, Jizzax erkin iqtisodiy zonasi misolida, qishloq xo'jaligi, tog'-kon sanoati va turistik-dam olish yo'nalishlarida klasterlarni rivojlantirish uchun zarur infratuzilmaviy imkoniyatlar mavjudligini ko'rsatadi. Respublika va xalqaro ahamiyatga ega tarixiy-madaniy hamda tabiiy yodgorliklarning saqlanib qolganligi, alohida muhofaza etiladigan hududlarning mavjudligi, shuningdek, dam olish va faol rekreatsiya uchun mos bo'lgan boy tabiiy resurslar Jizzax mintaqasini respublikadagi jozibador turistik yo'nalishlardan biriga aylantirish imkonini beradi.

Markaziy mintaqaviy turizm hududidagi mavjud holatni tahlil qilish asosida respublikada turizmi rivojlantirish imkoniyatlari quyidagilar bilan tavsiflanadi: sog'lomlashtirish turizmi uchun xizmat qiluvchi sanatoriy-kurort muassasalarining shakllangan tizimi mavjudligi; tog' va qishki turizm, sog'lomlashtirish, spa-xizmatlar, madaniy, suv va sarguzasht turizmini rivojlantirish uchun keng salohiyatning mavjudligi; tog'-chang'i sportini rivojlantirishga xizmat qiluvchi zamonaviy infratuzilma elementlarining shakllanganligi; hamda boshqa hududlarga nisbatan rivojlangan turar joy tizimining, jumladan, milliy uy mehmonxonalari tarmog'ining mavjudligi.

So'nggi yillarda mamlakatimiz fuqarolari uchun yaratilayotgan qulay shart-sharoitlar natijasida ichki turizmga bo'lgan qiziqish ortib bormoqda. Shu bilan birga, ayrim kurort hududlarida infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi mavjud imkoniyatlardan to'liq foydalanishni cheklab kelmoqda. Ushbu imkoniyatlarni yanada kengaytirish maqsadida olib borilgan tadqiqotlar iqtisodiyotning jadal rivojlanishi, ichki turizm xizmatlariga bo'lgan talabning ortib borishi hamda Jizzax mintaqasining yuqori turistik salohiyatini inobatga olgan holda turizmi rivojlantirishning yangi shakli sifatida ixtisoslashtirilgan turistik-rekreatsion klasterlarni tashkil etishni nazarda tutadi.

Mintaqada bunday klasterlarni shakllantirishda, avvalo, davlat, xususiy sektor, ilmiy-tadqiqot va ta'lim muassasalari o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash, yagona marketing strategiyasini ishlab chiqish, reklama faoliyatini optimallashtirish hamda hududiy brendlarni shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu bilan birga, klaster tuzilmasiga barcha ishtirokchilar uchun umumiy bo'lgan muvofiqlashtiruvchi kengashni va tizim integratori sifatida faoliyat yurituvchi yetakchi kompaniyalarni kiritish innovatsiyalar transferini jadallashtirish, yirik investitsion loyihalarni amalga oshirish hamda yangi bozorlarni o'zlashtirish imkonini beradi. Natijada diversifikatsiyalangan turistik mahsulotlarni yaratish va ularning raqobatbardoshligini oshirish ta'minlanadi.

Geografik joylashuv nuqtai nazaridan, Jizzax viloyati bilan tutash hududlarda joylashgan Urgut, Samarqand va Jomboy tumanlari rekreatsion turistik jozibadorlik darajasi yuqori bo'lgan hududlar qatoriga kiradi. Ushbu hududlarda turistik oqim asosan tabiiy manzaralar va rekreatsion yo'nalishlarga qaratilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mintaqada turistik-rekreatsion klasterlarni yanada kengaytirish maqsadida Samarqand shahri hamda Paxtachi tumanini ham klaster tarkibiga kiritish maqsadga muvofiqdir. Bu esa iqtisodiy o'sish sifatini barqaror va uzoq muddatli yaxshilash, hududning ichki imkoniyatlaridan samarali foydalanish, atrof-muhit omillarini hisobga olish hamda rivojlanishning keyingi bosqichlariga o'tishni ta'minlovchi zamonaviy hududiy boshqaruv usullarini qo'llash zaruratini yuzaga keltiradi (1-jadval).

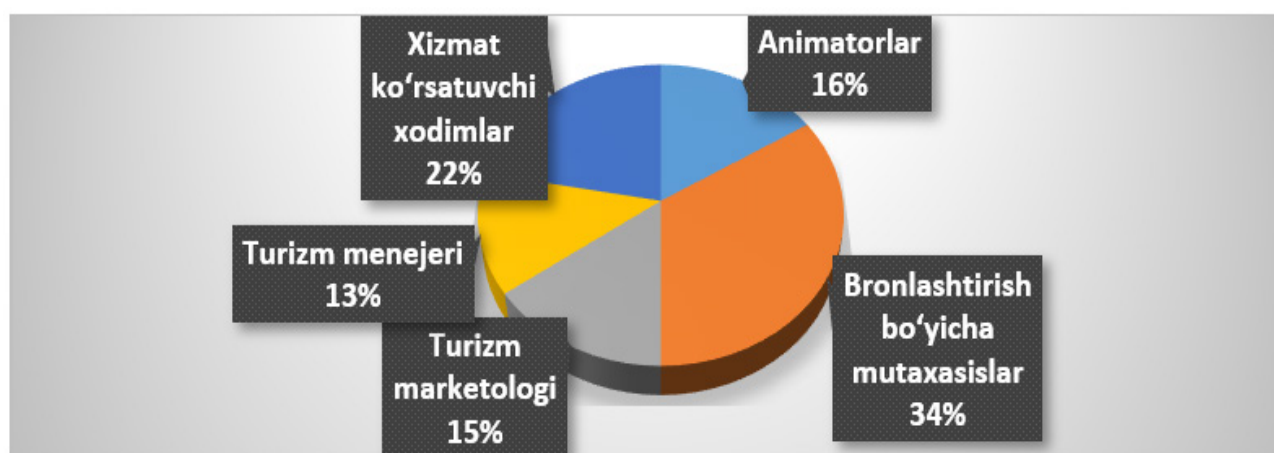
1-jadval. Markaziy mintaqaviy turizm hududidagi turistik-rekreatsion salohiyatining SWOT-tahlili²

Kuchli taraflari (Strengths)	Kuchsiz taraflari (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> • Klaster hududining ommabopligi • Turistlarning xavfsiz yetib kelishi • Ekologik toza tabiat • Noyob flora va fauna mavjudligi • Boy madaniy-tarixiy resurslar • Tibbiy-sog'lomlashtirish resurslari • Turistik-rekreatsion salohiyat yuqoriligi • Qulay tabiiy va iqlimiy sharoitlar • Milliy va tabiiy yodgorliklar mavjudligi • Samarqand, Jizzax, Buxoro shaharlarida zamonaviy transport infratuzilmasi • Qulay transport yo'llari tugunida joylashganligi 	<ul style="list-style-type: none"> • Infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi • Kadrlar tajribasining pastligi • Xizmat ko'rsatish sifati pastligi • Narx va sifat o'rtasidagi nomutanosiblik • Past iqtisodiy salohiyat • Davlat va biznes o'rtasida muvofiqlashtirish yetishmasligi • Hududiy brendning yo'qligi
Imkoniyatlar (Opportunities)	Tahdidlar (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> • Hududni jozibali turistik maskan sifatida rivojlantirish • Yangi mehmonxonalar va joylashtirish vositalarini qurish • Turistik-rekreatsion infratuzilmani kengaytirish • Transport va kommunikatsiya tizimlarini rivojlantirish • Milliy oshxona va xizmatlar sektorini rivojlantirish • Yo'l va yo'lbo'yi infratuzilmasini yaxshilash • Investirlarni jalb qilish imkoniyati • Aholining turmush darajasi va dam olish madaniyatining oshishi 	<ul style="list-style-type: none"> • OAV tomonidan noto'g'ri axborot tarqalishi • Mintaqaviy geosiyosiy omillar (qo'shni davlatlar bilan bog'liq xavotirlar) • Turistlarning boshqa rivojlangan hududlarga ketishi • Xizmat sifatining barqaror emasligi

Mintaqaviy turizm sohasida hozirgi paytda ikki yuzdan ortiq kasb egalari faoliyat yuritayotgan bo'lsa-da, ushbu sohada turli mutaxassislarga bo'lgan talab hali to'liq qondirilmaganligi kuzatilmoqda. Mazkur holatni pandemiyadan keyingi 2020-2025-yillar davomida iqtisodchi olimlar tomonidan olib borilgan ilmiy tadqiqotlar natijalari asosida izohlash maqsadga muvofiqdir.

Xususan, markaziy turizm mintaqasi viloyatlaridagi mehmonxonalarda malakali mutaxassislarga bo'lgan talabni aniqlash maqsadida o'tkazilgan tahlillar hamda ijtimoiy so'rovnomalar natijalari ushbu tendensiyani yaqqol tasdiqlaydi.

Jumladan, 2024-yilda markaziy turizm mintaqasi viloyatlaridagi mehmonxonalar va turistik firmalarda mutaxassislarga bo'lgan talab darajasi 2-rasmda ifodalangan.

2-rasm. Markaziy mintaqaviy turizm viloyatlari mehmonxonalarida 2024- yilda malakali mutaxassislarga bo'lgan talab.³

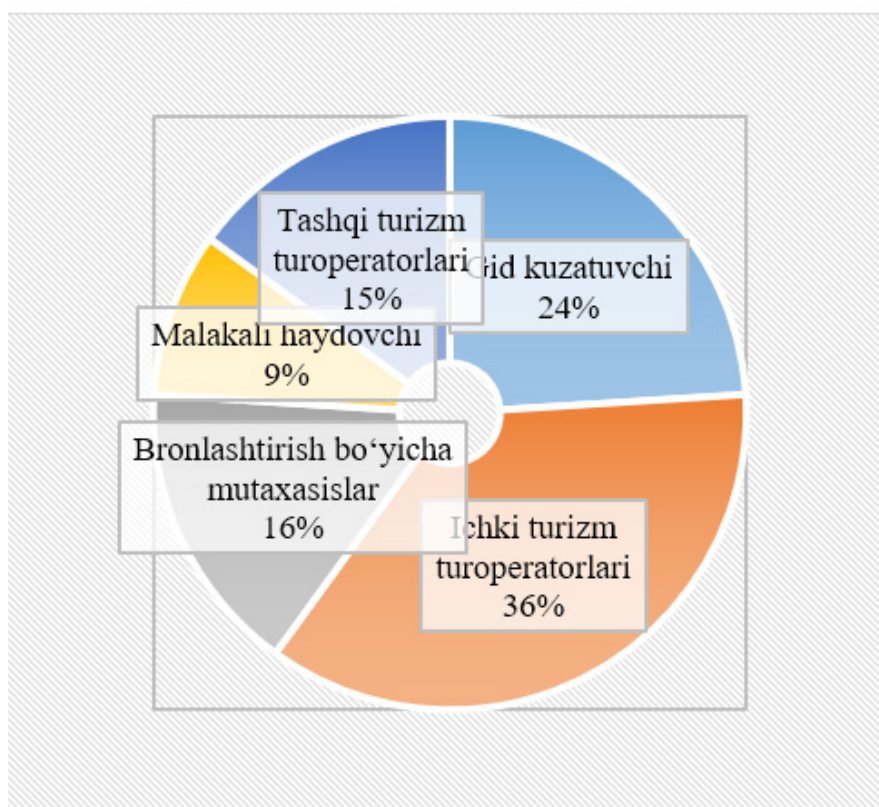
2 Muallif ishlanmasi.

3 Muallif ishlanmasi.

2 va 3-raslarda keltirilgan ma'lumotlar asosida xulosa qilish mumkinki, markaziy turizm mintaqasi viloyatlarida turistik firmalar asosan ichki va tashqi turizm yo'nalishlari bo'yicha menejerlarni, shuningdek, avia va temir yo'l chiptalarini rasmiylashtirish hamda mehmonxonalarni bronlashning avtomatlashtirilgan tizimlari bilan ishlay oladigan malakali mutaxassislarni jalb etishga intilmoqda.

Markaziy turizm mintaqasi viloyatlarida turizm sohasi uchun zarur bo'lgan turoperatorlar, turizm menejerlari va turizm marketingi bo'yicha mutaxassislar asosan Samarqand shahrida faoliyat yuritayotgan Samarqand "Ipak yo'li" turizm xalqaro universiteti hamda Samarqand iqtisodiyot va servis instituti tomonidan tayyorlanmoqda. Shu bilan birga, xizmat ko'rsatish sohasida faoliyat yurituvchi xodimlar, jumladan, ofitsiantlar, xona bekalari, shveysarlar va boshqa kasb egalari Sartepo turizm va maishiy xizmat kasb-hunar kollejida tayyorlanadi (3-rasm).

3-rasm. Markaziy mintaqaviy turizm viloyatlari hududlarida turistik firmalarda 2024- yilda malakali mutaxassislarga bo'lgan talab⁴

Markaziy turizm mintaqasi viloyatlarida turizm sohasi uchun zarur bo'lgan turoperatorlar, turizm menejerlari va turizm marketingi bo'yicha mutaxassislar viloyatda so'nggi yillarda faoliyat boshlagan Samarqand "Ipak yo'li" turizm xalqaro universiteti hamda Samarqand iqtisodiyot va servis instituti tomonidan tayyorlanmoqda. Shu bilan birga, xizmat ko'rsatish sohasida faoliyat yurituvchi xodimlar, jumladan, ofitsiantlar, xona bekalari, shveysarlar va boshqa kasb egalari Sartepo turizm va maishiy xizmat kasb-hunar kollejida tayyorlanadi. Bundan tashqari, zamonaviy internet texnologiyalarining jadal rivojlanishi turizm sohasi xodimlaridan ushbu yo'nalishni chuqur bilishni, ish faoliyati jarayonida yangi bronlashtirish tizimlari hamda innovatsion texnologiyalarni samarali qo'llashni talab etmoqda. Bu esa, o'z navbatida, bronlashtirish xizmatlarini amalga oshiruvchi operator va menejerlarga bo'lgan ehtiyojning ortishiga xizmat qilmoqda.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, mavjud malakali kadrlar tayyorlovchi muassasalar salohiyati, transport infratuzilmasi imkoniyatlari, hududlarning geografik joylashuvi, turistik xizmatlarning diversifikatsiyasi va ularni rivojlantirish imkoniyatlari kompleks tahlil qilindi. Tahlil natijalariga ko'ra, "Jizzax turistik-rekreatsion klasteri" tarkibiga viloyatdagi bitta shahar hamda to'rtta tumanda joylashgan turistik obyektlar va xizmat ko'rsatuvchi subyektlarni kiritish mumkinligi asoslab berildi. Ushbu hududlarning turistik ixtisoslashuvi, tabiiy-iqlim sharoitlari va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish darajasi jihatidan o'zaro yaqinligi ularni yagona klaster tizimiga integratsiyalash uchun qulay shart-sharoit yaratadi (2-jadval).

4 Muallif ishlanmasi.

2-jadval. Markaziy mintaqaviy turizm hududida malakali kadrlar tayyorlovchi klasterini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari⁵

Hudud nomi	Turizm turlari	Turizm ixtisosligi
Samarqand shahri	-tarixiy, madaniy-ma'rifiy; -biznes-turizm; tibbiy-sog'lomlashtirish; -sport; -shopping turizm.	-mehmonxona majmuasining rivojlanishi; -akvapark tashkil etish; -shaharning ko'ngilochar markazini yaratish; -bolalar ta'lim markazlarini yaratish; -Markaziy turistik mintaqasi umumiy fonini yaratish; -shaharning turistik sohada rivojlantirish rejasini ishlab chiqish.
Jizzax shahri	-sport va tibbiy-sog'lomlashtirish; -sarguzashtli; -ekologik; -suvli kruiz	-sport o'yinlari (milliy kurash va ko'pkari-uloq) bilan birgalikda namunaviy turistik destinasiya yaratish; -davlat ahamiyatidagi geopark-larni yaratish; -spa-kurortlarni yaratish; -ekologik parkni yaratish; -Aydarko'lda kruizni rivojlantirish.
Zomin tumani	-sport va qishki sport turlari; -ekologik; -sarguzashtli va ekzotik; -etnografiya; -suv sporti; madaniy-ma'rifiy; -alpinizm.	-mehmonxona majmuasini yaratish; -tog'-chang'i trassasi bilan ekstrim markaz qurilishi; -vizit-markaz, "Tog'-o'rmon" ekomajmuasini va turistik markazni yaratish; -"Zomin suv ombori"da mahalliy ahamiyatga ega rekreatsion maydonda turistik manzilgoh qurish; -sport o'yinlarini (ko'pkari-uloq) rivojlantirish markazini barpo etish.
Buxoro shahri	-tibbiy-sog'lomlashtirish; -madaniy-ma'rifiy; -agroturizm; -qishloq turizmi.	-tibbiy-sog'lomlashtirish bo'yicha jihozlangan sayyohlik obyektlari qurish; -"qishloqda bir kun"- turistik markazini qurish; -katta yo'l yoqasida kemping qurish; -agroturizmning tashkiliy markazini barpo etish.
Urgut	-alpinizm; -tibbiy-sog'lomlashtirish; -madaniy-ma'rifiy; -ekzotik; -agroturizm.	-sog'lomlashtirish va spa-kurortlarni yaratish; -tural joy vositalari tarmog'ini rivojlantirish; -qo'shimcha turistik infratuzilmalarni rivojlantirish

Hududiy jihatdan tashkil etilayotgan klasterning umumiy turizm infratuzilmasini shakllantirishda Samarqand va Jizzax shaharlari, shuningdek, Zomin, Baxmal, Buxoro, G'allaorol va Forish tumanlari kesimida turizm turlari hamda ixtisoslashuv yo'nalishlarini aniqlash muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur yo'nalishda olib borilgan kuzatuvlar va tahlillar natijasida (2-jadval) turistik-rekreatsion salohiyati yuqori bo'lgan hududlarning har biri uchun turizmni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari belgilab berildi.

Taklif etilayotgan klasterning turistik-rekreatsion salohiyatidan samarali foydalanish hududlarning raqobatbardoshligini oshirish, shuningdek, yil davomida dam oluvchilarga turistik va rekreatsion xizmatlarni xalqaro darajada taqdim etish imkonini yaratadi. Olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, Samarqand va Jizzax shaharlarida tarixiy, madaniy-ma'rifiy va biznes turizmi; Buxoro va Forish tumanlarida ekologik, safari, plyaj, sport va tibbiy-sog'lomlashtirish turizmi; Zomin tumanida ekologik, sarguzasht, ekzotik va etnografik turizm, shuningdek, qishki sport, alpinizm va suv sporti yo'nalishlari; G'allaorol tumanida tibbiy-sog'lomlashtirish, madaniy-ma'rifiy hamda agroturizm; Urgut va Baxmal tumanlarida esa alpinizm, sport, sarguzashtli va agroturizm turlarini yil davomida rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar mavjud (4-rasm).

4-rasm. Malakali kadr tayyorlovchi "Markaziy mintaqaviy turizm klasteri"ning tavsiya etilayotgan tuzilmasi⁶

⁵ Tadqiqotchining izlanishlari natijasida ishlab chiqilgan.

⁶ Muallif ishlanmasi.

4-rasmda aks ettirilganidek, tavsiya etilayotgan malakali kadrlar tayyorlovchi “Markaziy mintaqaviy turizm klasteri”ning samarali faoliyat yuritishida klaster faoliyatini muvofiqlashtiruvchi kengash asosiy boshqaruv funksiyasini bajaradi. Muvofiqlashtiruvchi kengash tomonidan qabul qilinadigan qarorlar va ishlab chiqiladigan xulosalar boshqaruv kompaniyasi faoliyatining samaradorligini belgilab beradi. Shu bois, klaster faoliyatini samarali tashkil etishda muvofiqlashtiruvchi kengashning roli va mas’uliyati alohida ahamiyat kasb etadi.

“Markaziy mintaqaviy turizm klasteri” tarkibiga kiritilgan korxonalarining o‘zaro uyg‘unlashgan holda faoliyat yuritishi natijasida klaster ichidagi iqtisodiy aloqalar mustahkamlanadi hamda korxonalar rivoji uchun yangi imkoniyatlar yaratiladi. Bundan tashqari, klasterni tashkil etishning muhim ustunliklaridan biri uning qulay geografik joylashuvi hisoblanadi, xususan, mintaqa hududidan Toshkent-Termiz yirik avtomobil magistrali hamda respublikaning sharqiy va g‘arbiy hududlarini bog‘lovchi asosiy temir yo‘l liniyasi o‘tadi, bu esa transport-logistika imkoniyatlarini kengaytirish orqali turizm faoliyatining yanada rivojlanishiga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Umuman olganda, “Markaziy mintaqaviy turizm klasteri” mintaqaning raqobatbardoshligini ta’minlash, ya’ni o‘n-yigirma yil va undan ortiq muddatda turistik korxonalarini barqaror rivojlantirishga qaratilgan uzoq muddatli strategiyani shakllantirish uchun muhim imkoniyat yaratadi. Bu jarayonda muvaffaqiyatga erishishning asosiy omillari sifatida biznes rahbarlarining faol pozitsiyasi hamda mintaqadagi turli manfaatdor guruhlar o‘rtasidagi samarali va konstruktiv hamkorlik alohida ahamiyat kasb etadi. Shunday qilib, “Markaziy mintaqaviy turizm klasteri”ning muvaffaqiyatli faoliyati raqobat muhitining rivojlanganligi, samarali boshqaruvga yo‘naltirilganlik va mintaqa ma’muriyati tomonidan ko‘rsatiladigan institutsional qo‘llab-quvvatlash bilan chambarchas bog‘liqdir.

Mintaqaviy turizm sohasida malakali kadrlar tayyorlash samaradorligini oshirish maqsadida bir qator amaliy takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Avvalo, ta’lim muassasalari va turizm korxonalari o‘rtasidagi uzviy hamkorlikni kuchaytirish zarur. Shuningdek, dual ta’lim tizimini joriy etish orqali talabalarning amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirish muhimdir. Hududiy klasterlar doirasida yagona marketing strategiyasini ishlab chiqish hamda raqamli texnologiyalarni keng joriy etish turizm xizmatlarining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, kadrlar malakasini muntazam ravishda oshirish, ilg‘or xalqaro tajribani o‘rganish va investitsiyalarni faol jalb etish orqali turizm infratuzilmasini izchil rivojlantirish tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Гужина Г.Н. Критерии эффективности кадровой политики. - М.: 2015. С. 117
2. Маслоу А. Дальние пределы человеческой психики / А. Маслоу. - СПб. : Евразия, 1999. 430 с.
3. Цихан, Т. В. Кластерная теория экономического развития / Т. В. Цихан // Теория и практика управления. - 2003. - № 5. - С. 64-65.
4. Куценко, Е. С. Кластеры в экономике: практика выявления / Е. С. Куценко // Обозреватель-Observer. - 2009. - № 10. - С. 109-126.
5. Пелевина, Н. А. Кластерный подход к обеспечению развития туристско-рекреационной сферы региона / Н. А. Пелевина // Известия Российского государственного педагогического университета имени А. И. Герцена. - 2008. - № 86. - С. 340-344.
6. Пелевина, Н. А. Кластерный подход к обеспечению развития туристско-рекреационной сферы региона / Н. А. Пелевина // Известия Российского государственного педагогического университета имени А. И. Герцена. - 2008. - № 86. - С. 340-344.
7. Курмаев, Т. Э. Туристские кластеры как инклюзивное рекреационное поле / Т. Э. Курмаев // Проблемы и перспективы развития образования в России. - 2015. - № 37. - С. 177-179.
8. Васильев, В. А. Создание кластеров малых гостиниц. Повышение их конку-рентоспособности / В. А. Васильев // Next Stop. - 2008. - № 1.
9. Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi , 06.12.2017 y., 06/17/5273/0363-son.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100